

Εσπερίδα IOBE

Δευτέρα 10 Οκτωβρίου 2011, Athens Plaza

“Συντάξεις: Ουτοπία ή Συμμαχία;”

Αλέξανδρος Σαρρηγεωργίου, Πρόεδρος Επιτροπής Ζωής & Συντάξεων της ΕΑΕΕ

Διευθύνων Σύμβουλος EFG Eurolife Ασφαλιστικής

Κύριοι Βουλευτές, Κυρίες και Κύριοι καλησπέρα σας,

Είναι μεγάλη μου τιμή που βρίσκομαι σήμερα εδώ και θα ήθελα και εκ μέρους της ΕΑΕΕ την οποία εκπροσωπώ, να ευχαριστήσω θερμά τους διοργανωτές για την πρόσκληση. Η μελέτη για τις συντάξεις την οποία μόλις μας παρουσίασε ο κύριος Νίκος Καραβίτης, περιγράφει την υπάρχουσα κατάσταση στο ασφαλιστικό, τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρώπη, μας περιγράφει επίσης τα αρνητικά για τον κλάδο και την κοινωνία δημογραφικά και δημοσιονομικά στοιχεία, και προτείνει παρεμβάσεις για την ανακούφιση του συστήματος των συντάξεων στη χώρα μας.

Είναι γεγονός πως εδώ και αρκετό διάστημα συζητάμε για την οικονομική κρίση στην οποία βρίσκεται η χώρα αναλύοντας, σχολιάζοντας και αναμένοντας τις επιπτώσεις της, και νομίζω πως σήμερα βιώνουμε όλα όσα περιμέναμε αλλά και πολλά τα οποία δεν περιμέναμε. Διανύουμε μια περίοδο πλούσια σε εξελίξεις και αλλαγές τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο` αλλαγές ριζικές ή και επιφανειακές, που αγγίζουν τον καθένα από εμάς προσωπικά σε διαφορετικό βαθμό, αλλαγές που σίγουρα πραγματοποιούνται ή συμβαίνουν σε όλους τους χώρους και όλα τα επίπεδα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

Μέσα στο περιβάλλον, αυτό το ασφαλιστικό ζήτημα παραμένει ένα από τα πιο «καυτά» θέματα της ατζέντας, κυρίως διότι λόγω της παρούσας οικονομικής συγκυρίας τα προβλήματα που υπήρχαν διογκώθηκαν. Τα αποθεματικά των ταμείων απομειώνονται συνεχώς, η ανεργία αυξάνεται με ραγδαίους ρυθμούς επιτείνοντας την άμεση πίεση στα ταμεία, τόσο σε επίπεδο εισπράξεων όσο και σε επίπεδο αποζημιώσεων, ενώ και η φορολόγηση αυξάνεται.

Κατά την άποψή μας, οι αλλαγές που έχουν πραγματοποιηθεί το τελευταίο διάστημα στον 1^ο Πυλώνα του ασφαλιστικού ήταν η αναμενόμενη απαραίτητη εξέλιξη για ένα σύστημα που εδώ και χρόνια νοσεί! Δεν αποτελούν όμως αυτές οι αλλαγές την τελική λύση! Εξακολουθεί να χρειάζεται σήμερα, ΤΩΡΑ, μια εκ βάθρων επαναξιολόγηση του συστήματος! Μια επαναξιολόγηση που θα μας οδηγήσει στη δημιουργία ενός σύγχρονου και δυναμικού ασφαλιστικού πλέγματος το οποίο θα στηρίζεται σε πραγματικά μακροοικονομικά στοιχεία και θα στηρίζει ουσιαστικά τις ανάγκες των συνταξιούχων, των πολυάριθμων και απαιτητικών συνταξιούχων του 21^{ου} αιώνα. Για να φτάσουμε όμως σε αυτό το αναμορφωμένο σύστημα χρειάζεται να αναθεωρήσουμε όχι μόνο αυτό το ίδιο αλλά και τις παραδοχές που μας έχουν φέρει ως εδώ` παραδοχές που ιδιαίτερα ο πολιτικός κόσμος αντιμετωπίζει ως ιερές αγελάδες.

Πρώτη Ιερή Αγελάδα: Η αλληλεγγύη των γενεών, ή μάλλον καλύτερα όπως ισχύει σήμερα, Ο μύθος της αλληλεγγύης των γενεών.

Όποτε μιλάμε γι' αυτό το θέμα είναι σαν να υπάρχει ανάμεσά μας μια ιερή αγελάδα την οποία δεν μπορούμε να αγγίξουμε και την οποία κατά κύριο λόγο «θρέφουν» οι πολιτικοί συνομιλητές μας. Όλοι συμφωνούμε για την ιερότητά της, ωστόσο φαίνεται πως αυτό μας εμποδίζει να δούμε την πραγματικότητα και να

κάνουμε τις κατάλληλες διορθωτικές κινήσεις. Όταν μάλιστα αυτή η “αγελάδα” μας εγγυάται μια ελάχιστη σύνταξη 360€, διερωτώμαι μήπως ήρθε η ώρα να αναρωτηθούμε αν είναι ακόμα ζωντανή?

Σύμφωνα με στοιχεία που παρουσιάζονται και στη μελέτη που μόλις είδαμε, ο αριθμός των συνταξιούχων ως ποσοστό του συνολικού πληθυσμού αυξάνεται με ραγδαίους ρυθμούς τα τελευταία χρόνια και αναμένεται να αυξηθεί ακόμα περισσότερο, την ίδια στιγμή που ο ευρωπαϊκός πληθυσμός χαρακτηρίζεται από υπογεννητικότητα και αύξηση του προσδόκιμου ζωής. Ενδεικτικά να αναφέρω στο σημείο αυτό πως σε στοιχεία που πρόσφατα δημοσίευσε ο OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development) στην ετήσια έκθεση “Pensions at a glance 2011”, το προσδόκιμο ζωής μετά τη συνταξιοδότηση - στα 62,4 έτη - είναι για το 2011 τα 20,9 χρόνια. Σύμφωνα με τα τελευταία μέτρα, η σύνταξη που μπορεί να εγγυηθεί το κράτος είναι 360€ σε μηνιαία βάση. Δηλαδή ο μέσος συνταξιοδοτούμενος πολίτης, ο οποίος δεν έχει προνοήσει για άλλες πηγές εξασφάλισης εισοδήματος, θα πρέπει να καλύψει τις σημερινές αυξημένες ανάγκες διαβίωσης, για τα προσεχή 21 χρόνια με μια σύνταξη η οποία υπάρχει σοβαρό ενδεχόμενο να διαμορφωθεί σήμερα στα 360€. Θα είναι άραγε αρκετά τα 360€;

Δεύτερη Ιερή Αγελάδα: Το κράτος που εγγυάται τα πάντα....

Το προϊόν «σύνταξη» έχει δυο βασικά ρίσκα σε αντιδιαστολή με τις εγγυήσεις που παρέχει: το longevity risk (το ρίσκο επιβίωσης) και το επενδυτικό ρίσκο ή ρίσκο επιτοκίων (interest rate risk ή invest risk). Η λογική και η Πολιτεία υπαγορεύουν, όπου Πολιτεία εννοώ την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Solvency II, ότι από 1/1/2013 πάμε σε ένα Risk Adjusted Solvency System που λέει ότι αν εγγυάσαι κουβαλώντας αυτά τα ρίσκα πρέπει ως ασφαλιστής να έχεις συσσωρεύσει X Solvency Κεφάλαια. Λέμε

λοιπόν: θέλεις ένα defined benefit plan; Θέλεις ένα non fully funded pay as you go plan, δηλαδή ένα αναδιανεμητικό σύστημα συντάξεων όπως αυτό που ισχύει σήμερα; Τότε ως ασφαλιστής θα πρέπει να έχεις τα πενταπλάσια κεφάλαια απ' ότι αν δεν παρείχες αυτές τις εγγυήσεις.

Έχουμε όμως εδώ το εξής παράδοξο: εάν ο ασφαλιστής είναι ιδιωτική ασφαλιστική εταιρεία, λόγω των επιταγών του Solvency II, δηλαδή της Φερεγγυότητας στα ελληνικά ή διαφορετικά «Για να είναι Φερέγγυος», προφανώς επιδιώκει να αποφεύγει να δίνει αφειδώς αυτές τις εγγυήσεις διότι λόγω του αναλαμβανόμενου κινδύνου, απαιτούνται υπερβολικά υψηλά κεφάλαια, κεφάλαια ακριβά που αν δεν υπάρχουν, τα συστήματα αυτά δεν είναι βιώσιμα.

Που είναι το παράδοξο;

Εάν ο ασφαλιστής λέγεται δημόσιο, παρέχει αφειδώς κάθε είδους τέτοιες εγγυήσεις στον πολιτικά ελκυστικό βωμό της αλληλεγγύης των γενεών, βάζοντας στη θέση των Solvency II κεφαλαίων την εγγύηση του δημοσίου. Μια εγγύηση που αν την παράσχεις τόσο αφειδώς οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στα spreads των κρατικών ομολόγων που βιώνουμε σήμερα. Δεύτερη λοιπόν ιερή αγελάδα που πρέπει να θυσιαστεί είναι το Δημόσιο ως ασφαλιστής χωρίς όρια και χωρίς κανένα περιορισμό. Στην πράξη δηλαδή δεν μπορεί το δημόσιο να παρέχει εγγυήσεις χωρίς συνέπειες τις οποίες ένας ιδιώτης ασφαλιστής βρίσκει επαχθείς διότι απαιτούν πολλά κεφάλαια.

Όπως αναφέρεται και στη μελέτη, στην Ευρώπη, οι προσπάθειες μεταρρύθμισης των ασφαλιστικών συστημάτων έχουν ήδη ξεκινήσει εδώ και μια δεκαετία, τόσο στον πρώτο όσο και στους άλλους δύο πυλώνες. Τα στοιχεία δείχνουν πως αν και κυριαρχούν τα συνταξιοδοτικά σχήματα του πρώτου πυλώνα, 18 από τις 27 χώρες της ΕΕ έχουν ήδη αναπτύξει (περισσότερο ή λιγότερο) και τον 2ο Πυλώνα Ασφάλισης,

είτε υποχρεωτικά είτε προαιρετικά ενώ ο 3ος πυλώνας είναι ανεπτυγμένος σε όλες τις χώρες, κυρίως σε προαιρετική βάση, αν και σε μερικές απαντάται υποχρεωτικότητα.

Την ίδια στιγμή στην Ελλάδα αντί για το ορθολογικό σύστημα των 3^{ων} Πυλώνων, έχουμε ουσιαστικά ένα μόνο Πυλώνα αφού και ο λεγόμενος 2^{ος}, όπου υφίσταται, είναι στην πραγματικότητα υποχρεωτικός και κρατικός, άρα όμοιος με τον 1^ο. Έχοντας τον 1^ο πυλώνα να καλύπτει το 90% των συντάξεων ουσιαστικά εξαφανίζει (crowd out) ύπαρξη 2^{ου} και 3^{ου} Πυλώνα, όπως έχει αναπτύξει παλαιότερα ο καθηγητής κύριος Πλάτων Τήνιος. Όμως όπως είπαμε και πριν, όλο αυτό το σύστημα στηρίζεται πάνω σε σαθρά θεμέλια.

Η Ελληνική Ασφαλιστική Αγορά, έχει κατ' επανάληψη διατυπώσει μέσω της ΕΑΕΕ τις θέσεις της για την επίλυση του ασφαλιστικού` θέσεις σαφείς, με συγκεκριμένους στόχους και στάδια εφαρμογής, τις οποίες και είμαστε έτοιμοι να συζητήσουμε με την Πολιτεία και τους εμπλεκόμενους φορείς προκειμένου να τις κάνουμε πράξη. Θέσεις οι οποίες θα μπορούσαν να συνοψιστούν στο εξής: Οι αυξανόμενες γεωμετρικά απαιτήσεις στο ασφαλιστικό απαιτούν πολύ απλά αύξηση της αποταμίευσης και μπορούν να λυθούν οριστικά εάν συμπληρωματικά προς το υπάρχον αναδιανεμητικό σύστημα ληφθούν μέτρα διαρθρωτικά, τα οποία θα επιτρέψουν την παράλληλη οικοδόμηση και ενός κεφαλαιοποιητικού συστήματος συντάξεων.

Η ΕΑΕΕ έχει προτείνει, αναφορικά με το 2^ο Πυλώνα, την επαγγελματική ασφάλιση δηλαδή, άμεση νομοθετική ρύθμιση με την οποία θα εξασφαλίζεται η δυνατότητα για τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις να διαχειρίζονται τα Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης (Τ.Ε.Α.) του ν. 3029/2002, και να ιδρύουν Ανοικτά Ταμεία Επαγγελματικής Συνταξιοδοτικής Ασφάλισης, (Α.Τ.Ε.Σ.Α.) τα οποία θα είναι κατ' ουσία ομαδικά

συνταξιοδοτικά προγράμματα που θα λειτουργούν μέσα σ' ένα φορολογικό καθεστώς που θα παρέχει κίνητρα για την αποταμίευση.

Για να μπορεί η ασφαλιστική επιχείρηση να ιδρύει Ανοικτά Ταμεία Επαγγελματικής Συνταξιοδοτικής Ασφάλισης (Α.Τ.Ε.Σ.Α.) θα πρέπει να πληροί συγκεκριμένες προδιαγραφές, ενώ η πολιτεία θα έχει την δυνατότητα να επιβάλλει πρόσθετα κριτήρια επιλογής στις επιχειρήσεις που θα διαχειρίζονται ή θα ιδρύουν τα ως άνω ταμεία. Τα δε εργαλεία επενδύσεων των Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης θα κινούνται εντός των πλαισίων των επενδυτικών κανόνων που θεσπίζουν οι Κοινοτικές οδηγίες Basel II και Solvency II.

Εδώ αξίζει να σημειώσουμε ότι ο θεσμός των ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης, ο οποίος επιχειρεί με σημαντικά φορολογικά κίνητρα, να εδραιώσει τον 2^ο πυλώνα, δεν έχει καμία επιτυχία μέχρι τώρα για δυο κυρίως λόγους: Διότι πρώτον η ευνοϊκή φορολογική ρύθμιση δεν αποτελεί μέρος του νόμου, αλλά βρίσκεται απλά σε μια ερμηνευτική Εγκύκλιο και δεύτερον αντί να χρησιμοποιήσει την υπάρχουσα υποδομή των ιδιωτικών ασφαλιστικών εταιριών υπό την εποπτεία της πολιτείας για τη δημιουργία αυτών των ταμείων, ο νομοθέτης επιχειρεί τη δημιουργία άλλων φορέων έξω από την ιδιωτική ασφάλιση οι οποίοι κατά κανόνα θα είναι μικρού μεγέθους με ποσοστιαία υψηλά λειτουργικά κόστη όπου κατά τεκμήριο θα είναι πολύ δύσκολο να έχουν την τεχνογνωσία και τις υποδομές που απαιτούνται για να λειτουργήσουν αποτελεσματικά. Η ίδια η πολιτεία δηλαδή που πρόσφατα κατήργησε την πανσπερμία των ταμείων στον πρώτο πυλώνα, με την κακοδιαχείριση και το κόστος που αυτή συνεπάγεται, νομοθετεί τη δημιουργία του ίδιου συστήματος στον δεύτερο πυλώνα. Και μόνο η θεσμοθέτηση ανοιχτών ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης, στα πλαίσια του χώρου της ιδιωτικής ασφάλισης, θα αποτελούσε, κατά τη γνώμη μου, ένα σημαντικό βήμα προς τα εμπρός.

Για τον 3^ο Πυλώνα, την ατομική ιδιωτική ασφάλιση δηλαδή, εισηγούμεθα τη δημιουργία μιας κατηγορίας ασφαλιστικών προϊόντων τύπου «Προσωπικού λογαριασμού συνταξιοδοτικής αποταμίευσης» με ειδικά χαρακτηριστικά και προνόμια και συγκεκριμένα φορολογικά κίνητρα. Τα προγράμματα αυτά θα λειτουργούν συμπληρωματικά προς την κοινωνική ασφάλιση, θα είναι προαιρετικά, ευέλικτα και θα διατίθενται μόνο από ασφαλιστικές εταιρίες που κατέχουν την ανάλογη άδεια και πιστοποίηση.

Θεωρούμε πως παρά τη δύσκολη συγκυρία ή μάλλον ειδικά λόγω αυτής χρειάζεται να δοθούν στους πολίτες συγκεκριμένα φορολογικά κίνητρα. Πρέπει να σημειωθεί, ότι τα κίνητρα αυτά, πέρα από κάποιο αρχικό δημοσιονομικό κόστος, θα είχαν και σημαντικά οφέλη για την Ελληνική Οικονομία. Το θεσμικό και εποπτικό πλαίσιο που θα διέπει αυτές τις αποταμιεύσεις θα μπορούσε να τις κατευθύνει κατά κύριο λόγο στα κρατικά ομόλογα και το ελληνικό χρηματιστήριο στηρίζοντας έτσι σημαντικά την εγχώρια κεφαλαιαγορά. Αντ' αυτού βλέπουμε σήμερα τον ουσιαστικό περιορισμό των κινήτρων με την συζητούμενη μείωση των φοροαπαλλαγών.

Κυρίες και Κύριοι,

Το θέμα είναι σοβαρό. Νομίζω πως είναι σαφές σε όλους ότι το πρόβλημα της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού είναι αλληλένδετο με την δημοσιονομική ισορροπία που πλέον είναι γενικά αποδεκτό ζητούμενο. Εάν δεν υπάρξει συμπληρωματική αποταμίευση για τις συντάξεις, αποταμίευση που θα προκύψει μόνο εάν θεσμοθετηθεί ο ρόλος της Ιδιωτικής Ασφάλισης και δοθούν συγκεκριμένα φορολογικά κίνητρα στο 2^ο και 3^ο Πυλώνα, τότε οι επόμενες γενιές θα αντιμετωπίσουν σοβαρότατο πρόβλημα επιβίωσης με αντίκτυπο στα δημοσιονομικά ελλείμματα.

Ο χώρος της ιδιωτικής ασφάλισης στην Ελλάδα, έχει καταθέσει τις προτάσεις του. Πιστεύω πως ωρίμασε η στιγμή αυτές τις προτάσεις να τις συζητήσουμε με την Πολιτεία, κάπου να συμφωνήσουμε, κάπου να διαφωνήσουμε, αλλά εν πάση περιπτώσει να σημειώσουμε άμεσα κάποια πρόοδο. Η εξασφάλιση ενός επαρκούς, βιώσιμου και κοινωνικά δίκαιου συνταξιοδοτικού συστήματος αποτελεί πρόκληση για τη γενιά μας – πρόκληση για όλους μας.

Καλούμε την Πολιτεία σε συμμαχία ώστε το όνειρο της σύνταξης να γίνει πραγματικότητα και να μην καταλήξει ουτοπία!

Σας ευχαριστώ!